

अभियान

साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

abhiyanweekly40@gmail.com

वर्ष : ३१ / अंक : १८ / २०७७ मंसिर १२ गते शुक्रबार / 27 Nov., 2020 / मूल्य रु. १०/-

साल्ट ट्रेडिङ का सञ्चालक समितिका
सदस्य कीर्तिकुमार जोशीको निधन

काठमाडौं । लामो समयदेखि साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेसन लिमिटेडमा सञ्चालक रहदै आएका सञ्चालक समितिका सदस्य कीर्ति कुमार जोशीको दुखद निधन भएको छ । उनको ७५ वर्षको उमेरमा मंसिर ९ गते कमलपोखरी स्थित हिमालय हिस्पिटलमा उच्चारको क्रममा मस्तिष्कघातका कारण निधन भएको हो ।

जोशीले लामो समयदेखि साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेसन लिमिटेड अन्तर्रागतको खाद्य उद्योग लिमिटेड, बनस्पति घ्यु उद्योग लिमिटेडमा समेत सञ्चालक रही काम गर्नु भएको थिए ।

हालीलाई www.abhiyanonline.com ला पनि पढ्न सकिन्छ ।

नेकपा विवाद संसदीय
दलबाटै समाधान हुन सक्छ

काठमाडौं । नेपालको सविधान अनुसार प्रधानमन्त्री बन्नको लागि पार्टीको संसदीय दलको नेता चुनिने आवश्यक छ । संसदीय दलले आफ्नो नेतालाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्ति गर्नुपर्ने व्यवस्था आएको छ । सविधानले पार्टीका नेतालाई प्रधानमन्त्री बन्ने पालिले खुँडिको भेनेको पार्टीको संसदीय दल नै । प्रधानमन्त्री बन्नाले प्रधानमन्त्री ओली नेकपाको संसदीय दलबाट नेता चुनिएका हुनाले उनी प्रधानमन्त्री भएका हुन् । पछिलो समयमा नेकपाको दुर्दृष्टि अध्यक्षहस्तीच तिक्ता भएको छ । तर दुवै पक्षले संसदीय दललाई वेवास्ता गर्दै एक माथि अर्काले लिखित रूपमे प्रहार

>>> बाँकी ८ पेजमा

रक्तपात भए पनि राजतन्त्र
र हिन्दुराष्ट्र आयो आयो

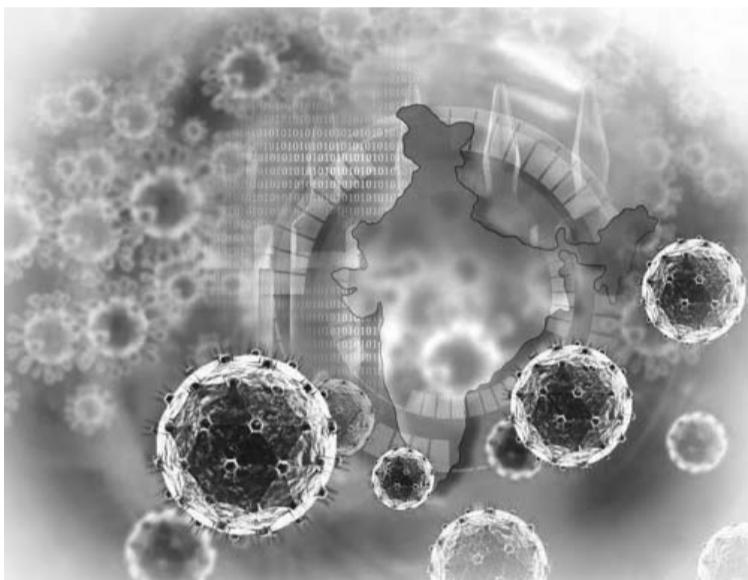
काठमाडौं । ०६२ सालपाँच बल्ल जनना जागे । देशका हरेक सहरमा च्याली, चुलुस निसिकरहेका छन् । हरेक कार्यक्रममा युवानमाताको सहभागिता देखिन्छ । पार्टीका कार्यकर्ताहरूसमेत सङ्कमा आएको छन् । र नारा लगाइरहेका सुनिन्छन्- राजा आउ देश बचाउ । यो गणभैती नारा सुन्दा लाग्छ, देश भीरबाट खरनै लागेको छ ।

अतिरिक्त दृश्य के हो भने हरेक व्यक्तिले नेपालको कम्प्डा बोकेका छन् । हरेक जातिका मान्छे यो चुलुसमा

>>> बाँकी ८ पेजमा

मुलुक कोरोना भाइरस र राजनीतिक संकटमा

राजनीतिक दल नै भ्रष्टाचारीहरूको संरक्षक

भएको विवादले गर्दा सरकार नै एक प्रकारले अलमलमा परेको छ भने पार्टी भने चुन्य गतिविधिमा रहेको छ ।

सरकारले गर्न द्वारक निर्णयहरूलाई भएको अपनत्व नलिएको हुनाले अहिले

नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टी नेतृत्वको सरकार सञ्चालन भएको छ भने अवस्था केवल औपचारिक मात्र भएको छ । कोरोना संक्रमणको कारण ऐनिक निधन हुनेको संख्यामा बढ्दि भएको भएपनि सरकारले

त्यसलाई रोकथाम र नियन्त्रण गर्न सकिरहेको छैन । पार्टीका दुई अध्यक्षहरू दुईतिर मुख फक्राएर बसेको हुनाले पार्टीका विरुद्ध नेताहरू समेत कोसँग मिल्दा आफ्नो स्वाधीन पुरा हुन्छ भन्दै गुटगत द्वन्द्वमा फसेका छन् । मुलुक विकाराल अवस्थामा पुग्दा समेत व्यक्तिगत त्यार्थलाई हेरेर पार्टीका नेताहरू लागेका हुनाले नेकपाको आन्तरिक द्वन्द्व तल्लो तहसम्म पुगेको छ । पार्टीका दुवै अध्यक्षहरूले पार्टीका भातृ संगठनहरू कब्जा गर्ने समायाले केही दिन पहिला पार्टीका प्रवक्ता समेत रहेका नारायणकाजी श्रेष्ठले दाहाल, माधव नेपाल पक्षका पत्रकारहरूले गोप्य निर्देशन दिई भनेका छन् पार्टी विभाजन हुने अवस्थामा रहेकाले पत्रकारहरूको संगठन प्रेस संगठनलाई आफ्नो कब्जामा लिनुहोस् सम्म भनेका छन् भन्ने गोप्य भेलाको पोल खुलेपछि उनले आफूले अध्यक्ष दाहाल र नेपालको निर्देशन मात्र भनेको भन्दै अर्को उद्घोष गरेका छन् । ठीक त्यसैबेला मुलुकमा भ्रष्टाचार बढेको महसुस गर्ने नेपाली नागरिकहरूको संख्या

>>> बाँकी ८ पेजमा

दाहाल-नेपाल एक मत ओली एक पद छोडे

काठमाडौं । सत्ताधारी दल नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टीमित्र देखिएको आन्तरिक द्वन्द्व घटनुको बदला बढ्दै गएको छ । पार्टीका दुवै अध्यक्षबीचमा आएको तितकाले गर्दा पार्टी नै विभाजनको अवस्थामा पुगेको छ । पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल र विरुद्ध नेता साधार नेपालबीचमा पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री कोपी ओलीले पार्टी अध्यक्ष वा प्रधानमन्त्री मध्ये एक पद छोडेनेपर्न अडान लिएका छन् ।

दाहाल र नेपालबीचमा यदि ओलीले प्रधानमन्त्री पद छोडेको खण्डमा

नेताबीचमा त्यस्तो सहमति भएपनि अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री ओली भने आर्द्धै भाष्मधिवेशनसम्म दुवै पद नछोड्ने र महाधिवेशन पछि आफू प्रधानमन्त्री र अध्यक्ष नहुने बताइरहेका छन् ।

पार्टीमित्रको आन्तरिक अग्रलूप लिईरहेको बेला अध्यक्ष दाहाल कार्तिक २८ गते पार्टीको सचिवालय बैठकमा पेश गरेको राजनीतिक प्रस्तावलाई लिएर आन्तरिक द्वन्द्वलाई आगोमा घिञ्च थाने काम गरेको छ । दाहाल नेपाल पक्षले दाहालले पेश गरेको प्रस्तावलाई ओली पक्षले आरोपको दस्तावेज भनिरहेका र उनीहरूले उक्त आरोपपत्र दाहालले फिर्ता लिनुपर्ने माग गरिरहेको भपनि दाहाल पक्ष त्यसलाई अखीकार गरिरहेको छ । दाहाल पक्षले पार्टीको लेटर घाड नै प्रयोग गरेर दाहालले सचिवालयमा दर्ता गरेको प्रस्तावलाई छपाई

>>> बाँकी ८ पेजमा

पार्टी विभाजन गर्ने
नेपाल खनाल र गौतमको
साथ होला त दाहाललाई ?

काठमाडौं । नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टीमित्रको आन्तरिक द्वन्द्व यस पटक विगतमा जस्तो दुई अध्यक्षहरूको मिलनमा हुँदा पार्टी एकीकृत भइहाल्छ भन्ने अवस्थामा देखिँदैन । यसमन्दा आगाडि पनि दुवै अध्यक्षबीचमा मतभेद हुँदा भागवडा गरेर एक भएको सन्देश दिने गरेको भएपनि अहिले पार्टी अध्यक्ष दाहालले कार्तिक २८ गते पार्टीको सचिवालयमा प्रस्तुत गरेको राजनीतिक नामाकरण गरिएको अर्को अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री कोपी ओलीको भाषमा भनिएको आरोप यथास्थितिमा रहने र त्यसलाई अर्का

अध्यक्ष ओलीले काउन्टर दिई अर्को प्रस्ताव सचिवालयको भोली बस्ने भनिएको बैठकमा पेश गर्ने भएपछि दुवै अध्यक्षलाई अझ टाढा टाढा पुऱ्याउने निरिचित जस्तै भएको छ ।

पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री ओलीले आफूविरुद्ध अर्को अध्यक्ष दाहालले मंसिर २ गते पार्टीको सचिवालय बैठकमा पेश गरेको प्रस्तावमा उल्लेख गरिएको आरोपहरूको पुष्टि भए आफूले पद छोड्ने र पुष्टि हुन नसकेको खण्डमा आरोप लगाउने दाहालले पद छाड्दै ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

दुई अध्यक्ष : को जाली, को महाजाली ?

काठमाडौं । सत्ताधारी दलभित्रको आन्तरिक द्वन्द्व उत्कर्षमा पुगेको छ । पार्टीका दुवै अध्यक्षहरू एकले अर्कालाई तल्लो स्तरको गाली गलौजामा उत्रिएका मात्र छैन् । एकले अर्कालाई जाली र महाजालीको उपमा समेत दिएका छन् । अहिलेको अवस्था हेदै अब कोपी ओली र पुष्पकमल दाहाल एकै ठाउँमा बस्न सक्ने अवस्था देखिएको छैन । पार्टीको सचिवालय बैठकमै पार्टीका अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री ओलीमध्ये तल्लो स्तरको भाषमा उनीमाथि संगिन आरोपहरू समेत लगाउँदै अरोपपत्रलाई आफ्नो राजनीतिक प्रस्तावका रूपमा पेश गरेपछि दुवै

अध्यक्षबीचमा तुलो तिक्ता आएको छ । अध्यक्ष दाहालले अर्का अध्यक्षमध्ये लगाएको आरोपपत्रलाई छपाई गरेर आफ्नो पक्षका

नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई मुलुकभरमै पठाएपछि विवादले अर्क उत्कर्ष लिन सक्ने सम्भावना समेत बढेको छ । सत्ताधारी दलको सचिवालयमा रहेको मध्येका ९ जना मध्येका ५ जना पुष्पकमल दाहाल, विरुद्ध नेता माधव नेपाल, भलनाथ खनाल, उपाध्यक्ष वामदेव गौतम र पार्टी प्रवक्ता नारायणकाजी श्रेष्ठको सहमति र समर्थनमा पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री माथि गत कार्तिक २८ गते संगीन आरोप लगाउँदै दाहालले ९१ पेज लामो आरोपपत्र सचिवालयमा दर्ता गरेको प्रस्तावलाई छपाई छलफल हुनुपर्ने अडानमा दाहाल सहितका नेताहरू रहेकाले मंसिर ३ गते बसेको सचिवालय बैठकमा प्रधानमन्त्री ओलीले आपुमध्ये लगाएका गम्भीर आरोपहरूको लिखित उत्तर दिने बताएपछि पार्टीको सचिवालय बैठक

>>> बाँकी ८ पेजमा

संवैधानिक संकटको निकास परिवर्तन

काठमाडौं । राष्ट्रपतिले नेकपाको एकलोटी राष्ट्रपति बनिरेदा संवैधानिक सकट पर्यो । नेकपाको भगडामा कहिले ओली, कहिले प्रचण्ड, कहिले भलनाथजस्ता नेताह

Political Fault Lines, Moving India towards Disintegration

M Kabir

At this critical hour, the world's countries are coping with the Coronavirus pandemic (COVID-19) which has killed more than 126,738 persons and infected 1,999,787 people (Up to April 13, 2020). Unlike Pakistan, it has badly affected India and its people, targeting the country's economy. Hours after the Indian Prime Minister Narendra Modi announced the extension of the coronavirus-enforced lockdown till May 3, 2020, a large number of migrant workers who earn daily wages came out on roads across India demanding transport arrangements to go back to their native places. But, it is regrettable that instead of controlling the coronavirus outbreak, the Modi-led BJP government continues especially anti-Muslim and anti-Pakistan extremist policies, while also targeting other minority groups.

In fact, the ideology of Hindutva (Hindu nationalism) is the genesis of Hindu terrorism, having co-relationship with it, India's political fault lines are based upon the discriminatory system of caste and religion. These trends in Indian politics have become the staging ground for all the national movements and wars of liberation. Indian anti-Muslim and anti-Pakistan approach is also part of India's fault lines politics.

Since Narendra Modi, the leader of the ruling party BJP became the Indian Prime Minister in 2014, he started implementing the ideology of Hindutva. Under his regime,

persecution of religious minorities such as Dalits, Sikhs, Christians and particularly Muslims, including even of lower cast-Hindus might be cited as instance.

In this regard, the Indian Citizenship Amendment Act 2019 (CAA), passed by the Indian Parliament further exposed the discriminatory policies of the Modi government. The CAA coupled with the National Register of Citizens (NRC) is mainly against Muslim immigrants particularly from Pakistan, Bangladesh and Afghanistan.

Since December 15, 2019, daily mass protests, even by the moderate Hindus have been taking place across every state in India against the CAA and the NRC, which resulted into killing of more than 100 persons and injuring 800-mostly Muslims by the police and fanatic Hindus, Modi-led regime has not withdrawn the CAA/NRC.

More than seven months have been passed. But, the Indian extremist government led by the fanatic Prime Minister Modi continued lockdown in the Indian Occupied Kashmir (IOK). While, Indian fanatic rulers are also escalating tensions with Pakistan to divert attention from the drastic situation of the (IOK), and have continued shelling inside Pakistani side of Kashmir by violating the ceasefire agreement in relation to the Line of Control (LoC). Notably, on August 5, 2019 Indian Premier Modi's government ended the special

status of the Jammu and Kashmir by abolishing articles 35A and 370 of the Constitution to turn Muslim majority into a minority in the Indian Held Kashmir. Implementing the August 5 announcement, the Indian central government issued a notorious map on October 31, 2019. In accordance with it, Jammu and Kashmir was bifurcated into two union territories—Jammu and Kashmir and Ladakh.

Besides Pakistan, China also rejected the Indian map. In this respect, China objected to the bifurcation of Jammu and Kashmir into two union territories as "unlawful and void", saying that India's decision to "include" some of China's territory into its administrative jurisdiction "challenged" Beijing's sovereignty. The border dispute between New Delhi and China, which remains unsettled, has increased tension between the two countries.

It is mentionable that the former Soviet Union which had subjugated the minorities and ethnic groups in various provinces and regions through its military disintegrated in 1991. New Delhi has been acting upon similar policies in some way or the other.

However, India, dominated by politicians from the Hindi heartland—Hindutva has been using brutal force ruthlessly against any move to free Assam, Kashmir, Khalistan, Mizoram, Nagaland, Tamil Nadu and Tripura where wars of liberation

continue in one form or the other. Due to the discrimination against the Sikh community, Sikhs have been fighting for Khalistan as an independent state. In recent years, Maoist intensified their struggle by attacking official installations. In this context, Indian media admitted that Maoists have entered the cities, expanding their activities against the Indian union. On 22-23 April 2018, at least 39 Maoists were killed in an alleged encounter with Indian security forces in district Gadchiroli. Maoist uprising is the second major freedom movement after that of the Occupied Kashmir.

Tamil Nadu is another area where separatist movements are haunting the federation of India.

And the seven states of Northeastern India, which are called the 'Seven Sisters' are ethnically and linguistically different from the rest of the country. These states are rocked by a large number of armed and violent rebellions, some seeking separate states, some fighting for autonomy and others demanding complete independence. These states which include Assam, Arunachal Pradesh, Meghalaya, Manipur, Mizoram, Nagaland and Tripura, accuse New Delhi of apathy towards their issues. Illiteracy, poverty and lack of economic opportunities have fueled the natives' demand for autonomy and independence.

As regards the state of Assam, the BJP-led alliance has been targeting the 4 million Assamese Muslims who are

being denied Indian citizenship under the NRC.

Undoubtedly, these states have witnessed various sorts of India's state terrorism, but, did not stop their struggle. Instead of redressing the grievances of the people by eliminating injustices against them, the Modi-led Indian regime is depending upon ruthless force to crush these extremist and secessionist movements. Therefore, India's unrealistic counterinsurgency strategy has badly failed.

It is of particular attention that Indian Minister of External Affairs Jaswant Singh who served the BJP for 30 years was expelled from the party for praising Mohammad Ali Jinnah [Founder of Pakistan] and echoing the pain of the Indian Muslims in his book, "Jinnah: India, Partition, Independence."

Pointing out the BJP's attitude towards the minorities, Singh wrote: "Every Muslim that lives in India is a loyal Indian...look into the eyes of Indian Muslims and see the pain." He warned in his book, if such a policy continued, "India could have the third partition."

We can conclude that Modi's "New India", which is "Meta Nationalism", is transforming the country into a "fascist and extremist India", as Modi is intolerant and inflexible to any kind of opposition. So, Prime Minister Narendra Modi's extremist policies based upon political fault lines are moving India towards disintegration like the former Soviet Union.

The cost of regional instability

Peaceful co-existence and cooperation among states having geographical proximity is undoubtedly the best propeller of their economic well-being and security. The emergence of EU in the post-World War II period that transformed hostility into an impregnable bonhomie as well as economic and political cooperation is evidence of this irrefutable reality. ASEAN is yet another model of shared economic prosperity. But unfortunately, South Asia continues to remain bereft of regional peace and security due to the hegemonic desires of India, which regrettably is locked in disputes with almost all its neighbours including Pakistan.

The major issue in this regard is the Kashmir dispute which is an unfinished agenda of the partition of the sub-continent. It is a historic fact that in spite of giving commitment to the UN and the world community to implement the UN resolutions, India reneged on her pledge. It manoeuvred a resolution by the general council of the All-Jammu and Kashmir National Conference on October 27, 1950 calling for convening the session of a constituent assembly of IOK to decide the question of accession of the state. However, the UN, through Resolution 91, repudiated the suggestion and declared unequivocally that the question of accession of the state could not be settled by any

means other than a plebiscite held under the auspices of the UN. Again, when the constituent assembly in the constitution adopted by it declared accession of the state to India, the UN through Resolution 122, reiterated the same position. It was a rousing denial of the Indian claim of Kashmir having become an integral part of India.

The continued denial of the right of self-determination to the people of Kashmir pushed them to taking the option of an armed struggle in 1989. India has been using ruthless force to subdue the freedom struggle. According to authentic accounts, more than 100,000 Kashmiris have been killed since then, besides the rape and abuse of thousands of women. Amnesty International and other international human rights organisations have been regularly putting out reports regarding the blatant violation of human rights in the valley.

It is pertinent to point out that the international community did recognise the right of the people of Kashmir to fight for their freedom as legitimate. But unfortunately, 9/11 changed the whole scenario. USA and its allies became strategic partners of India which gave the latter an opportunity to sell its narrative of the freedom struggle in Kashmir as terrorism supported by Pakistan in spite of the indelible imprint of it being an indigenous uprising.

It is interesting to note that

notwithstanding the Indian claim of Kashmir being its integral part, it acknowledged the disputed status of the territory in the Shimla Agreement, Lahore Declaration and has also remained engaged in sporadic dialogues to orchestrate confidence-building measures paving the way for final settlement of the dispute. During the Musharraf era, as a result of back channel diplomacy, the two countries had almost agreed on an interim solution which could ensure optimum benefit for the Kashmiris while protecting the essential interests of Pakistan and India. Kashmir was to be structured in self-governing sub-regions on both sides of the LoC similar to the approach recommended by Owen Dixon (UNCIP) for sub-regional plebiscites. The sub-regions could have had their own administration, police, security and legislator. The Kashmiris could freely move and engage in local commerce across sub-regions, and in that sense, the LoC would have lost relevance for them. The effort, however, stalled in early 2007, with the judicial crisis in Pakistan which unsettled Musharraf. Later in November 2008, the Mumbai terror attacks dealt a fatal blow to the initiative. The foregoing reality again insinuated that India accepted the existence of Kashmir dispute and the need for its resolution.

However, since the arrival

of Narendra Modi – a staunch follower of the RSS ideology of Hindutva – as Prime Minister of India, the security situation in the region has become extremely grave due to continued bellicose posturing against Pakistan, scrapping of Article 370 and 35 A of the Indian constitution, changing the special status of the state and its subsequent annexation through the Jammu and Kashmir Reorganisation Act 2019. Narendra Modi, in his speech on the Independence Day of India, emphatically claimed that he had accomplished within seven months which could not be achieved in seven decades, realising the dream of Vallabhbhai Patel.

Baffled by the resolve of the resistance leaders in IOK and in the wake of some retaliatory actions initiated by them against Indian security forces, India has now also started accusing Pakistan of sending infiltrators from Azad Kashmir to carry out these attacks. Pakistan rightly fears – which is encouraged by the attitude of some powers which are takers of the Indian narrative to protect their strategic and commercial interests – that these allegations could be a premonition to yet another false flag operation against Pakistan with a view to divert attention of the world community from the ever deteriorating human rights situation in IOK.

Prime Minister Imran Khan has been persistently warning

the world about the designs of the Modi government and the threat it poses to regional peace and security. In a tweet on May 17, he maintained that India was trying to create an opportunity for a false-flag operation against Pakistan while detracting world attention away from state-terrorism in Indian Occupied Jammu Kashmir. The Pakistani military establishment also shares these fears. I am sure the Prime Minister and Army have credible reports about Indian designs and are not shooting arrows in the air. Pakistan, though capable of thwarting any aggression against it, does not want military confrontation with India and therefore has continuously made peace overtures towards her without any reciprocity. It is fully cognisant of the horrors of a clash between two nuclear states. The madness exhibited by the Indian government needs to be stopped in its tracks by the powers-that-be and the global community before it is too late.

Indian leaders must also understand that posturing is fraught with grave dangers for India itself besides jeopardising regional security and the chances of shared economic prosperity for which there existed enormous potential. Regional instability has infinite cost in the shape of consigning millions to perennial sufferings and poverty.

विकल्प छैन, परिवर्तन त हुन्छ हुन्छ

• राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

महाकवि लक्ष्मीप्रसाद देवकोटाले लेखेका थिए- प्रभूजी मलाई भेडो बनाउ । त्यो बेलाको आवाज थियो त्यो । २०४६ सालपछि गणेशमान संहले बोले- नेपाली जनता भेडा नै हुन् । लोकतन्त्रमा चित्रबहादुर केसीको कथन छ- संसद भेडी गोठ हो । समयको आवाज र आहट बुझेने हो भने भविष्यलाई कुशलतापूर्ण बनाउन सकिन्छ ।

कुशल बन्न कोही तैयार भएनन् । चुनाव जिले र आफैन मुहारमा आफैले कालो दल्ले काम सबैले गरिरहेकै छन्, चित्रिवान बन्न कसैलाई चाह र फुर्सद छैन ।

सन १८५० मा जंगबहादुरले बेलायतमा नेपालको राष्ट्रियताको भण्डा फहराएका थिए । सन २०२० मा त्यो सम्मान पनि कायम हुन सकेन । भारतले जम्मु काश्मिर पनि भारतकै हो भनेर नक्सा जारी गयो, त्यही नक्सामा नेपालको कालापानी, लिम्पियाधुरा क्षेत्रका ३ सय ७२ बर्गकिलोमिटर भूभाग पनि भारतकै भनेर राजनीतिक नक्सामा देखाइयो । नेपालसँग सुगौली सन्धि गर्न बृहेनले एकशब्द बोलेको छैन । हुन त २०४६ सालमा बहुल स्थापना

हुनु र त्यसअधिको १४ महिना लामो भारतीय नाकावन्दी भेलेको नेपालको पक्षमा बृहेनले आँ गर्ने आवश्यकतासम्म ठानेन । युरोपियन युनियनकै पछि लागेर बृहेनले भारतको पक्षमा उभिएको अनुभूति दिलायो । नेपालको कूटनीतिक क्षमता पातलिदै गएर नयाँ छैठौं अर्थात २०७२ सालको संविधानमा समेत भारतीय सौहाद्रता हासिल गर्न सकेन । भारतको रुक्षता कायमै छ । अब त भारतले काश्मिर खाएर्भै डाँकाकै शैलीमा नेपाली भूभागलाई भारतमा गाभिसकेको छ ।

नेपाल सरकार छ, सिंहदरबारमा छ, सीमामा छैन । जनजीवन र जनचासो, जनअपेक्षा र जनविश्वासमा सरकार छैन । सार्वभौमिकता र स्वाधीनताको रक्षा सुरक्षामा सरकार छैन । नेपाल सरकारमा बस्नेहरूको चरित्रहीनताले पराकाढा नाघ्यो । सरकारमा बस्नेहरू चेतनशील त हुन, अशुद्ध चेतनशीलहरूले देखै सकेनन् । विदेशी शासकबाट जनता पिलिसन दिनु स्वाभिमानले दिदैन भने महात्मा गान्धीको देश, नेपालमाथि त्यही नकाम गरिरहेको छ । यसमा दोष नेपालीको पनि छ, नेतृत्व असक्षम भयो भने मूल्य जनताले चुकाउनु पर्छ ।

राजा महेन्द्रले स्थापित गरिदिएको दौत्य सम्बन्धको विस्तारित संख्या १४८ भन्दा बढी मुलुकमा पुगिसकेको छ । तर यो संख्यात्मक मात्र हो, गुणात्मका घट्दै गएको छ । राजा महेन्द्र, वीरेन्द्रकालमा नेपालको आवाज राष्ट्रसंघमा कान थपेर सुनिन्थ्यो । बिगत ३० वर्षदेखि नेपाल राष्ट्रसंघको महासभामा सहभागी हुन्छ, अमेरिकी राष्ट्रपतिसँग सेल्फी फोटो खिचेर फर्कन्छ । कम पढेका राजा महेन्द्रले त अमेरिकी कंग्रेसमै संवोधन गरेर नेपालको धनी प्रतिधिनित गरिदिएका थिए । ती १९६०, १९६७ को सुनौला दिनहरू थिए । राजा वीरेन्द्रसम्म कायम रहेको नेपालको त्यो कूटनीतिक ओज र ओजन आज छैन । नेपालको कूटनीतिक प्रभाव शून्य

छ । भारतको छायाँमा बिलाएको छ ।

अमेरिका, भारत, चीन, इयुदेखि स्केपिङ्डनेभियन मुलुकहरू इण्डोप्रासिफिकदेखि अनेक नीति, रणनीति लिएर नेपाली भूमिको सामरिक महत्वको प्रयोगशाला बनाउँदैछन् । हात्रो कूटनीतिक बालापन नगरबधुको छुनुकमुनुकमा छिल्लिरहेको छ । कहाँ छ गम्भीरता ?

लोकतन्त्रमा त नेपालको महत्व भन बढ्नुपर्ने हो । असलग्न आन्दोलन,

ईश्वरले रचना गन्याको किल्ला रहेछ' भनेका थिए, आज यही ईश्वरीय भूमि विदेशीको रणनीति थुपार्ने गोदाम बनेको छ ।

२०५२ साल फागुन १ गतेदेखि माओआदी जनयुद्ध सुरु भयो र २०६३ साल मंसिर ५ गते ब्रह्म शान्ति सम्झौतासम्मको १० वर्ष १ महिना ५ दिनमा जे जिति मानिसहरू काटिए, मारिए, त्यो नेपालको इतिहासमा सबैभन्दा ठूलो नरसंहारको कालो कालखण्ड हो ।

● ● ●

पारीबाट आएका र पारीको सामलमा नेपाली नेता हुन खोज्नेहरूका लागि मधेश (तराई) उर्बरा मौजा हो । गर्मी, जाडो, बाढी, व्याधिका कारणले जब मधेश मर्नु न बाँच्नुको व्यथामा हुन्छ, तब मधेशका नेताहरू दमपच भएर लुक्छन् । चुनाव, ठेक्कापट्टा, सत्ता र फाइदा हुने समय आयो भने मधेशका परमप्रभू बनिटोपल्छन् । मधेश नेपालभक्त छ । ब्लु ब्लडेट कुनै मधेशीले मधेश छुट्टै राज्य भन्दैन माँग्दैन ।

● ● ●

सारकको सोच, देशभक्तिपूर्ण सम्बन्धको इतिहास बनाउने व्यक्ति, संस्थाहरूलाई विस्मृतिमा हाल्नेहरू आफै चम्किन सकेनन् । एकजना पनि नेताले विश्वको विश्वास जिल सकेनन् । विश्व कूटनीतिलाई प्रभावित पार्न सकेनन् । राष्ट्रको अभिभावकत्व ग्रहण गरेर दायित्व निर्वाह गर्न सकेनन् । देश र जनताको सेवक हुनुमा लज्जाबोध गर्ने नेताहरू विदेशीको हजुरिया जर्नल बन्ने हरकाणको तत्परताले नेपालको आर्जित इजित समेत क्षमीकरण तुँडै शून्यतिर गएको हो । पृथ्वीनारायण शाहले नेपाल भनेको

जनयुद्धको यस अवधिमा २०५५ मा ओखलदुगामा उज्जनकुमार श्रेष्ठ, २०५८ मा हेडमाट्रर मुक्तिनाथ अधिकारी, २०६० सालमा डेकेन्द्र थापा, २०६१ मा सम्पत्त लाल चौधरी, २०६३ मा प्रेमबहादुर थोकर, २०६२ सालमा माडीमा सार्वजनिक बस विस्फोटलगायतका हत्याकाण्ड भुलै नसकिने नरसंहारहरू हुन् ।

२०६३ साल वैशाख ११ गते संसद पुनर्जिवित भएपछिका १४ वर्षमा पनि षडयन्त्र र अधिनायकत्वको हतियारको गिलिटिनमा जनता मारिने क्रम रोकिएको छैन ।

'हिस्ट्री अफ नेपाल, ट्रान्सलेटेड फ्रम पर्वीया' भन्ने पुस्तकमा डेनियल राइटले लेखेका छन्- राजा लक्ष्मीनरसिंह मल्ल (१६२०-१६४१) को समयमा काजी भीम मल्ललाई अकारण मृत्युदण्ड दिएपछि सती जानु अघि उनकी श्रीमतीले दरबारमा कहिल्लै पनि विवेक नहास् भनेर सराप दिएकी थिएन् । पछि गल्ली थाहा पाएपछि पछुतो मानेर राजा पागल भएर मरे । घटनाक्रमले नेपालको शासन सनकमै चलिरहेको देखिन्छ ।

फ्रेन्च दार्शनिक रेमन्ड आरोनले १९५५ मै बुद्धिजीवी वर्गलाई सचेत गराउन दी ओपियम अफ दी इन्टलेक्युअल भन्ने पुस्तकमा लेखेका छन्- धर्मलाई अफिम ठान्ने मार्क्सवाद स्वयं अफिम जस्तै हो । मार्क्सवाद आज पनि सत्ताको अफिमजस्तो नसामा लिटिएर ढुनमुनिरहेको देखिन्छ । स्वच्छता मार्क्सवादमा खोजे पनि भेट्न सकिन्दैन ।

लोकतन्त्र आएपछिका घटना हुन, रौतहटमा दर्जानै ज्यूँदै मानिस इटाभड्मा पोलियो । बलात्कार, हत्याका वारदातहरू बढ्दै गए । अघि, जनयुद्धकाल र जनयुद्धपछिको वास्तविकता के हो भने नेपाल मानिसको मूल्य बिधिको तराजुमा तोल्ने मानवाधिकार युगमा प्रवेश गरेकै छैन । राष्ट्रको निधारमा राजा फालेर लोकतन्त्रको साइनबोर्ड त टाँगियो, न बिधिविधान छ, न लोकाचार, न लोकले देख्ने र अनुभूति गर्ने लोक सरकार नै छ ।

यहीकारण हो, बेपत्ता र सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग र राष्ट्रिय मानवाधिकार आयोगले छ्यानब्यान गर्न सकेनन् । यसमा सबैभन्दा ठूला दोषी नागरिक समाजका अगुवा र बुद्धिजीवीहरू हुन् । तिनले आमनागरिकको प्रतिनिधित्व गरेर विवेकपूर्ण दबाव दिन सकेका भए आज पीडितले न्याय र पीडिकले सजाय पाइसक्ये । ज्यानमाराले आमामाफी पाउने थिएनन् । विश्वले नेपाल दण्डहीन मुलुक भन्ने थिएन ।

»» बाँकी ६ पेजमा

साल्ट ट्रेडिङ कंपनीशन लिमिटेड द्वारा प्रवाहित ग्राहींस तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टाण्डर्डको भित्र बाहिर रकर कोट भी बीचमा रिटलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुन: प्रयोग गर्न न सकिने प्लाष्टिक सिल भएको सिलिण्डर
- कम्प्यूटर प्राविधिकात चल्ने प्लान्ट, तौलमा सोहै आना दुवाक हुनहोस्

साल्ट ट्रेडिङ समूहका उत्कृष्ट खाद्य बस्तुहरू

पद्धत्यौ हाती बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्यूँदै त्यो जस्ले बिरियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मर्रे पनि जस्ले सरिक्यो देशको माटो ।

कायर भरर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भरर एकै पटक मर्न सकौ।

- अभियानवाणी

राष्ट्रपतिको मर्यादा र चिनियाँ राजदूतको सक्रियता

• देवेन्द्र चुडाल

devendrachudal@gmail.com

अभियान

साप्ताहिक

सम्पादकीय

पद त्यागे कसले ?
ओली कि दाहालले ?

तेपाल कम्युनिष्ट पार्टीभित्रको आन्तरिक द्वन्द्व चरम उत्कर्षमा पुगेको छ। कार्तिक २८ तेकपाका अध्यक्ष पुष्टकमल दाहालले पार्टीका अर्का अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री केही ओलीमाथि १९ पुस्तको राजनीतिक प्रस्तावका नाममा ७२ बटा आरोप लगाउदै आरोपन पार्टीको सचिवालय बैठकमा पेश गरेपछि अध्यक्ष ओली र दाहालबीचको अन्तरद्वन्द्व चरम उत्कर्षमा पुगेको हो। दाहालले प्रधानमन्त्री माथिं ७२ आरोप सहितको आरोपन सचिवालयमा पेश गरेपछि प्रधानमन्त्री ओली रुपू बन्दै आएका छन्। मंसिर ३ गते बसेको सचिवालय बैठकमा प्रधानमन्त्री ओलीले आफैमाथि दोस्रो अध्यक्षले लगाएको आरोपको एक एक उत्तर दिने भन्दै आफूलाई केही दिनको समय मारेपछि भोली मंसिर १३ गतेसम्मका लागि सचिवालयको बैठक स्थगित भएको छ। भोली बस्ने सचिवालय बैठकमा पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्रीले दाहालले आफूमाथि लगाएको संगीत आरोपहरूको खण्डनपत्र सचिवालयमा पेश गर्ने भएका छन्। मंसिर ३ गते बसेको सचिवालय बैठकमा अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्रीले अर्का अध्यक्ष दाहालले आफूमाथि लगाएका आरोपहरूको पुस्ति हुन नसकेको अध्यक्ष दाहालले पद छोडौनपर्ने र आरोप पुस्ति भएको खण्डमा आफूले पद त्याग्ने घोषणा गरेपछि सचिवालय बैठकमै नयाँ तरह उत्पन्न भएको थिए।

तेकपाका दुर्व अध्यक्ष मिल्डपापनि पार्टीका वरिष्ठ नेता माधव नेपाल पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री ओलीप्रति रूट बन्दै गएका थिए। तत्कालिन नेकपा एमालेमा हुँदा पति पार्टी अध्यक्ष ओली र नेपालबीचमा रास्तो सम्बन्ध कायम हुन नसकेको फाइदा दाहालले उठाउन खोजेर पूर्व एमालेभित्र रहेका गुट उपगुटहरू भित्र खोलिहेका छन्। तत्कालिन अवस्थामा नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्र एकीकरण भएपनि दुवै पार्टीका नेता तथा कार्यकारीहरूमा भावानात्मक एकता हुन नसकेकै कारण अहिलेसम्म पार्टी समायोजनको काम हुन सकेको छैन। पार्टी विधि विधान अनुसार सञ्चालन हुने भएपनि सरकार सञ्चालन भने संविधान अनुसार हुनुपर्ने भएकाले पार्टीभित्रको आन्तरिक द्वन्द्व सडकमै छाताछुल्ल हुन पुगेको हो। सत्ताधारी दलभित्र विधि विधानलाई देखाएर आफ्नो स्वार्थ पुरा गर्न खोजिएपनि वास्तवमा भागवण्डा नै नमिलेकाले पार्टी नै संकटमा परेको छ। नेकपाभित्र पछिल्लो समयमा तिन गुट सक्रिय भएका छन्। त्यसमा एउटा गुटको नेतृत्व पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री ओलीले गरेका छन् भने अर्को गुटको नेतृत्व पुष्टकमल दाहाल र अर्को गुटको नेतृत्व पार्टीका वरिष्ठ नेता माधव नेपालले गरेका छन्। पार्टीभित्रको आन्तरिक समिकरणमा दुई गुट एकातिर मिल्ने वित्तिकै अर्को गुट स्वतः अल्पमतमा पर्ने भएकाले अहिले दाहाल-नेपाल मिलेर ओलीलाई एकल्याउने प्रयास गरिरहेका र उनीहरूले प्रधानमन्त्री ओलीले दुई पद मध्येका एक पद छोड्नुपर्ने दबाव सचिवालय मार्फत दिर्झरहेका भएपनि प्रधानमन्त्री ओलीले आउँदो महाधिवेशनसम्म दुवै पद नछाड्ने अडान लिंदै आएका छन्। यदि प्रधानमन्त्री ओलीले अध्यक्ष पद त्योगको खण्डमा अध्यक्ष माधवका नेपाललाई बनाउने र प्रधानमन्त्री पद त्योगको खण्डमा पुष्टकमल दाहाल नै प्रधानमन्त्री बन्ने भद्र सहमति दाहाल नेपालबीचमा भएकाले दाहाल नेपाल जसरी भएपनि प्रधानमन्त्रीलाई एउटा पद छोड्नुपर्ने अडानमा कायम रहेकाले भोली बस्ने सचिवालय बैठक निकै महत्वपर्ण भएको छ।

पछिल्लो समयमा सचिवालय, स्थायी कमिटी र केन्द्रीय समितिमा समेत दाहाल नेपाल पक्षको बहुमत रहेको भएपनि उनीहरू प्रधानमन्त्रीलाई अहिले तै एक पद छोड्न दबाब दिईरहेका छन्। अध्यक्ष पुष्टकमल दाहालले आफ्नो राजनीतिक प्रस्तावमा घुमाउरो पाराले प्रधानमन्त्रीको राजिनामा माग गरेका छन्। पार्टीकै एक अध्यक्षले अर्को अध्यक्षलाई भ्रष्टाचारको संरक्षक बनेको, भ्रष्टाचारीहरूलाई कुनै कारबाही गर्न नसकेको, सरकार सञ्चालन समेत सही ढूँगले नगरेको, सरुवा, बदुवा र नियुक्तिमा एकपक्षीय रूपमा नियुक्ति गरिएको जस्ता ७२ वटा संगीत आरोप लगाएका हुनाले अहिलेकै अवस्थामा नेकपा एकजुट हुन सक्ने सम्भावना न्यून रहेको छ। कम्युनिष्ट पार्टीमा फलामको अनुशासन हुन्छ भन्ने गरिएको भएपनि पार्टीका अध्यक्षले तै अर्का अध्यक्षलाई तल्लो स्तरमा उत्तिएर संगीत आरोपहरू लगाएपछि पार्टीको तल्लो तहमा समेत त्यसको असर परेको र तल्लो तहका नेता तथा कार्यकर्ताहरू समेत पार्टी विभाजनको अवस्थामा पुगेको भन्नै एकका विरुद्ध अर्को पक्ष गाली गलौजमा उत्तिएका हुनाले पार्टी नै असफलताको सार्वतर्फ उत्तम भएको छ।

तेकपाको विधान, विधि र पद्धति अनुसार सचिवालय स्थायी कमिटी र केन्द्रीय समितिमा प्रस्तावहरू लैजाँदा दुवै अध्यक्षको सहमतिमा लैजानुपर्ने प्रावधान रहेपनि सचिवालयको बैठकमा पृष्ठकमल दाहालले आफूखुसी प्रस्ताव लगोपछि त्यसलाई ओली पक्षीय नेताहरूले आरोपपत्र भन्दै त्यस्तो आरोपपत्र तत्काल फिर्ता लिई दुवै अध्यक्षको सहमतिमा राजनीतिक प्रस्ताव पेश गर्न दाहाललाई आग्रह गरेपनि दाहाल पक्षीय नेताहरू कुनै हालतमा पनि अध्यक्ष दाहालको प्रस्ताव फिर्ता नहुने बताइ रहेको बेला दाहालले पार्टीको लेटरप्पाउ नै प्रयोग गरेर आफूले त्यार गरेको आरोपपत्र छपाई गरी पार्टीको तल्लो तहसम्म पठाएका हुनाले पार्टीभित्रको आन्तरिक द्वन्द्व अभ्यंकिने सम्भावना देखिएको छ। यी सबै कारणहरूले गर्दा र ओली नेपालीचको तिक्ताले गर्दा त्यसको फाइदा उठाउन दाहाल सक्रिय भएपनि पार्टीको संसदीय दलमा ओली बहुमतमा रहेकाले तत्काल पार्टीभित्रको द्वन्द्व समाधान नहुने र पार्टी नै विभाजन हुन सक्ने हासीले ठानेका छौं।

नेपालको राजनीतिमा पार्टीहरू विभाजित हुन र एउटै पार्टीबीचमा द्वन्द्व भगडा हुनु कुनै नयाँ कुरा होइन । विश्वका अन्य देशहरूमा समेत यस्तो समस्या देखिएको छ । तर हामीकहाँ भने सिद्धान्तलाई ख्याल नगरेर व्यक्तिगत स्वार्थका लागि दलहरू विभाजित हुने गरेका छन् भने विश्वका अन्य मुलुकहरूमा सिद्धान्तलाई लिएर पार्टीहरू विभाजित हुने गरेका छन् । चीनमा पनि ५०/६० को दशमा यस्तो द्वन्द्व चर्किएको थियो । सौं क्रान्तिमा हिडेका शिर्ष नेताहरू माझो र देउ सिआओ पिडबीचको भगडा इतिहासमै प्रसिद्ध रहेको छ । त्यसबेला धेरैको ज्यान गयो लाखौं लाख नेताहरू र कार्यकर्ताहरू पजनीमा परे । कयौलाई श्रमशिविरमा बन्दी बनाइएको थियो । हाम्रो दक्षिणी छिमेकी मुलुक भारतमा स्वतन्त्रता सँगै तत्कालिन प्रधानमन्त्री जुहारुलाल नेहरू र गृहमन्त्री पटेलबीच बोलाचाल नै बन्द भएको थियो । पछिल्लो समयमा हालै सम्पन्न भएको अमेरिकाको राष्ट्रपतिको निर्वाचनमा हालका राष्ट्रपति द्रम्पको उम्मेदवारी देखि मतदानसम्म रिपब्लिक पार्टीका धेरै नेताहरूले द्रम्पको खुलैरै असहमति जनाएका थिए । पार्टीमा नीतिगत र व्यक्तिगत टक्कर कुनै नयाँ विषय होइन प्राय यस्ता विषयहरू उठिरहेका हुन्छन् । मुख्य कुरा भनेको त्यसले मुलुकको राजनीति र प्रशासनमा कति असर पर्दछ भने नै हो । जिम्मेवार नेताहरू त्यसप्रति कति सम्बेदनशील भएर अधि बढ्छन् भन्ने नै हो । र पार्टीले कसरी त्यसको निकास खोज्दछन् भन्ने नै हो । पार्टीमा उत्पन्न भएका विवादहरू पार्टीकै जिम्मेवार नेताहरूले सम्बेदनशील भएर निकास खोज्न नसकेको खण्डमा विदेशीहरूले आफ्नो स्वार्थ अनुसार खोज सक्ने र त्यही स्वार्थका कारण पार्टीहरू विभाजन समेत हन सक्ने अवस्थामा पग्छन् ।

नेपालजस्तो दुर्ई तुला छिमेकी मुलुक दक्षिणी छिमेकी भारत र उत्तरी छिमेकी मुलुक चीन रहेकोले हाप्रो जस्तो बीचको मुलुकमा सत्तारूढ दलभित्रको भगडाको मोल निकै चर्को हुने गरेको इतिहास साक्षी रहेको छ । त्यसलाई विगतमा नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेको भगडाले मुलुकको चर्को मूल्य चुकाउनु परेको सावित गरेको छ । पछिलो समयमा सत्ताधारी दलभित्रको आन्तरिक द्वन्द्वले मुलुकले चर्को मूल्य चुकाउनु पर्ने अवस्था समेत देखिन थालेको छ । सत्ताधारी दलभित्रको द्वन्द्वले गर्दा पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री केपी ओलीको ३३ महिने कार्यकाल पुरै ओली र पुष्पकमल दाहालबीचको भगडामै वित्तो भन्दा कुनै आपत्ति नहोला । पार्टी भित्रको भगडा दलका नेताहरूले मिलाउन नसकेपछि दलिय भूमिका भन्दा माथिका संस्था मानिएका राष्ट्रपति हुँदै छिमेकी मुलुकहरूका राजदूतहरू नै भगडा मिलाउन लाग्नुपर्न अवस्था आईपरेको छ । राष्ट्रपति कुनै दलको नभएर मुलुकको राष्ट्रपति भएका हुनाले दलीय भगडा मिलाउन सक्रिय हुनु भनेको एक दलको राष्ट्रपति भएको सन्देश जनतामा गएको छ । हिजो राष्ट्रपति हुनुभन्दा पहिला दलीय हैसियतमा रहेको भएपनि राष्ट्रपति भैसकेपछि राष्ट्रपतिले दलीय हैसियत भन्दा माथि उठन सक्नुपर्दछ । संविधानले राष्ट्रपतिलाई संविधानको पालक र संरक्षक स्वीकार गरेको अवस्थामा त्यही संविधान अनुसार राष्ट्रपति भएका व्यक्तिले संविधानको उल्लंघन गर्दै दलीय हैसियतमै पार्टीका भगडा मिलाउन लाग्नुले संविधानको पालकले संविधानको उल्लंघन गर्दै दलीय हैसियतमै पार्टीका भगडा मिलाउन लाग्नुले संविधानको पालक र संरक्षक स्वीकार गरेको अवस्थामा त्यही संविधान अनुसार राष्ट्रपति भएका व्यक्तिले संविधानको उल्लंघन गर्दै दलीय हैसियतमा पार्टीको भगडा मिलाउन लाग्नुले संविधानको पालना र संरक्षण हुन सक्ने सम्भावना रह्यैदैन । राष्ट्रपतिमा पुग्ने वित्तिकै त्यही पार्टी निरपेक्ष हुन्छ भन्ने कुरा संविधानको स्पिट हो । त्यस्तो संविधानिक व्यवस्थालाई भुलेर आफ्नो भूमिका भन्दा बाहिर राष्ट्रपति गएको खण्डमा त्यसलाई राष्ट्रपतिले संविधानलाई स्वीकार गरेको र स्वीकार गर्न सकिने अवस्था रह्यैदैन । पछिलो समयमा राष्ट्रपतिको भूमिकाप्रति जनतामा आशंका उब्जिएको छ । त्यसैले राष्ट्रपतिले आपूलाई संविधानले दिएको अधिकारभित्र रहेर आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्नु नै उपयुक्त हुनेछ । सत्ताधारी दलभित्रको आन्तरिक द्वन्द्व समाधान गर्ने कार्य राष्ट्रपतिको होइन । भोली सत्ताधारी दल बाहेक अन्य राजनीतिक दलहरू भित्रपनि द्वन्द्व बढेको अवस्थामा के राष्ट्रपतिले त्यो दलका

नेताहस्त्वाई बोलाएर समस्याको समाधान गर भनेर सल्लाह दिन सक्ने अवस्था रहन्छ त ? अहिले संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेस भित्र पनि चरम द्वन्द्व रहेको छ किन राष्ट्रपतिले उत्त: पार्टीका नेताहस्त्वाई राष्ट्रपति कार्यालयमा बोलाएर समस्या समाधान गर भन्न सक्नु भएको छैन त ? त्यसैले गर्दै पार्टीभित्रको आन्तरिक द्वन्द्वमा राष्ट्रपतिले समस्याको हल खोज्नु संविधान र राष्ट्रपतिको मर्यादा विपरितको कार्य हो । त्यसैले राष्ट्रपतिले तत्काल त्यस्तो कार्य बन्द गर्नु आवश्यक छ ।

पछिल्लो समयमा नेपालको राजनीतिमा भारतीय हस्तक्षेप केही मात्रामा घटेको छ गिरिजा प्रसाद कोइराला प्रधानमन्त्री रहेका बेला भारतीय राजदूत रजित रे प्रायः प्रधानमन्त्रीको सरकारी निवास बालुवाटारमा प्रत्येक दिन पुग्ने गरेका थिए उनी प्रधानमन्त्री कोइरालाको सयन कक्षमा समेत पुग्थे । भारतले फलनालाई मन्त्री बनाउ फलनालाई सचिव बनाउ भनेर हाम्रो सरकारलाई निर्देशन दिने गरेको उद्घोष त्यसबेला सत्ताधारी दल नेपाली काग्रेसकै नेताहरूले गर्न गरेका थिए । त्यही कारण भारतीय प्रति नेपाली जनताको आक्रोश बढ्दै गएको र भारतले पछिल्लो समयमा त्यसलाई सुधार गरेको जस्तो देखिएको छ । अहिले भारतीय राजदूतको

चलखेल प्रायः शून्य देखिएको भएपनि नेकपाको नेतृत्वमा केपी ओली नेतृत्वको सरकार निर्माण भएपछि उत्तरी छिमेकी मुलुक चीनको सक्रियता हवातौ बढेको छ । नेपालका लागि चिनियाँ राजदूत होको याङ्छीको सक्रियता बढेको छ उनले १५ दिनमा प्रधानमन्त्री ओलीलाई दुई पटक भेट गरिसकेकी छिन् । गत हफ्ता त मध्यरातमा प्रधानमन्त्रीसँग भेटघाट गरेकी छन् । यो तहको चिनियाँ सक्रिय यस भन्दा अगाडि कहिलै बढेको थिएन । आफू कार्यरत रहेको देशको राजनीति लगायत अन्य क्षेत्रका बारेमा जानकारी राख्नु राजदूतका लागि सामान्य कुट्नीतिक गतिविधि भित्रै पर्न गर्दछ । समाजका विभिन्न क्षेत्रका व्यक्ति संघ संस्थाहरू भेटघाट हुनु स्वाभाविक हुन्छ त्यस्ता भेटघाट पारदर्शी हुनुपर्दछ । तर कुनै समस्याग्रस्त वा संकटजन्म अवस्थामा राजदूतको सक्रियता वा संलग्नता भनेको निजी वा व्यक्तिगत कुरा मान्न सकिँदैन राजदूतले गर्ने प्रत्यक्ष वा परोक्ष कुनैपनि कामले सम्बन्धित क्षेत्रको नीतिलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ अहिले चिनियाँ राजदूतको सक्रियताले गर्दछ चीनको कुट्नीतिक क्षेत्रमा आएको परिवर्तनलाई संकेत गरेको छ । यो सक्रिय हस्तक्षेप नै हो सीमा नाघेपछि त्यसलाई हस्तक्षेपकै भाषामा बुझ्नु आवश्यक छ । विगतमा भारत सरकारले नीति र राजदूतका गतिविधि यस्तै प्रकारका थिए । अहिले चिनियाँ राजदूतले हिजो भारतीय राजदूतले देखाएको सक्रियता जस्तै सक्रियता सत्तारूढ दलको आन्तरिक विवादमा चीनको चासो खुलेर प्रकट गरेकी छिन् । राजदूतले मुलुकका प्रधानमन्त्रीलाई मध्यरातमा भेटघाट गर्नुको मर्म के हुन सक्छ ? मध्यरातमा प्रधानमन्त्रीलाई भेटन र राजदूतसँग प्रधानमन्त्रीले भेट गरी संकेपछि त्यहि रातमै प्रधानमन्त्रीले राष्ट्रपतिसँग भेट गर्नुको अर्थ के ? यो भेटघाटलाई कुनै बहानामा ढाकछोप गर्न सकिने अवस्था रहँदैन सत्तारूढ दल भएका कारण चीनको अहिलेको चासो एउटा दलसँग मात्र सिमित हुन सक्दैन आन्तरिक राजनीतिमा यो जोडिएको छ । लामो समयदेखि दक्षिणी छिमेकी मुलुकबाट आन्तरिक मामिलामा थिलथिलिएको नेपाली राजनीतिमा अब उत्तरी छिमेकी मुलुक चीनपनि संलग्न भएको छ । अब हिजो भारतले देखाएको रवैया

मृत्यु र संक्रमित संख्याको गणक सरकार

अजननरसिंह केसी

राजनीतिक तरलताले सिंगे मुलुक आज कृहिराको कागड़ी अन्योलग्रस्त बनेको छ। दिन दुईगुना रात चौगुना फैलिरहेको कोरोना महामारीसँगै खासगरी दैनिक परिश्रममा आश्रित जनता महामारी, बेरोजगारी र अकालग्रस्त भएर भोकभोकै जीवन-मरणको दोस्रोधमा छन्। सरकारको गैरिजिम्बेवारी र भ्रष्टाचारका कारण सीमान्तीकृत वा अन्तिम तहका जनसमुदायको बाँच्ने उपाय सकिएर आत्महत्यादेखि चाडबाढको मुखमा विदेश पलायन हुन बाध्य छन्। अस्पतालमा आइसीयू, भेन्टिलेटर र बेड नपाएर सुक्तेरीलगायत कैयाँ नागरिकको बाँच्ने अधिकार खोसिएको छ।

सरकार संक्रमणग्रस्त बिमारीको संख्या र मृत्युपछि लास गन्ने गणकमा मात्र सीमित छ। महामारीविरुद्धको सरकारीबप्रयास भ्रष्टाचारको जबरजस्त भाइरस र दण्डहीनताको बेथितिले ग्रसित छ। कम्युनिस्ट नेतृत्वको सरकारको यस्तै रवैया र परिस्थिति रहिन्हो हो भने संकट राज्यको काउबहान्दा बाहिर पुनर्न भयावह र कहालीलाङ्दो, अकल्पनीय रिथित उत्पन्न हुने देखिन्छ।

महामारीजस्तो राष्ट्रिय संकटलाई चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी र सफाइकर्मीको कौँधमा नियमित सेवाको सामान्य कर्तव्य ठानेर सरकार केवल सत्ता जोगाउनमा नै केन्द्रित छ। चारजना होनहार चिकित्सक, थुप्रै नर्स, स्वास्थ्यकर्मी र सफाइकर्मीका साथै १३५० भन्दा बढी नेपालीको दुःखद निधन भइसक्दा पनि महामारी नियन्त्रणबाटे सरकारको मति सुप्तिएको वा होस खुलेको छैन। सत्तासीन पार्टीका नेताहरु एक-अर्कामा फौजदारी मुद्दाका वादी-प्रतिवादीजस्ता भए। महामारीका विगत आठ महिनाभित्र सत्ता, भागबहान्दा र कुर्सीको छिनाकपीको शक्तिसंघर्ष र आपसमा सिध्याउने संघर्ष (फाइट टु फिनिस)मा केन्द्रित हुँदा जनताले भोग्नुपरेको बेरोजगारी, इलमविहीन अवस्था, रोगमाथिको भोक तथा मृत्यु, सुक्तेरीदेखि ज्येष्ठ नागरिकसम्मले भोग्नुपरेको नारकीय संकट सत्तासँल नेताहरुको कहिन्दै एजेन्डा बनेन, बरु त्यो पार्टीका नेताहरु एक-अर्काप्रति फौजदारी मुद्दाका वादी-प्रतिवादीजस्ता भए।

अग्रपक्तिमा कार्यरत चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी र सुरक्षाकर्मीहरुको स्वास्थ्य सुरक्षाको व्यवस्थापनमा बजेट नभएकाले भन्ने बहानामा आजसम्म नदिएर होतोसाही बनाउने काम भएको छ। अर्कातिर, यसै वेल नेपाल प्रहरीमा एआइजी र डिआइजीको नयाँ दरबन्दी थोपेर दर्शको करोडको दायित्व बढाउन कसरी बजेटले पुग्यो भन्ने प्रश्नले सुरक्षा अगको मनोबल गिराउने काम भएको छ। महामारीको निःशुल्क जाँच तथा उपचारको मौलिक हक्किरिधी निर्याप्रति सर्वोच्च अदालतको अनिवार्य संवैधानिक परमादेश दुर्घटक जारी हुँदा पनि सरकारको 'निःशुल्क परीक्षण' कागजी खोस्टो भएको छ।

नेकपाभित्रिको हरेकपटकका भगाडा मिलाउन राष्ट्रपतिदेखि विदेशी राजदूतसम्मको मध्यारात्रि दौडादोड आपतिजनक गतिविधि हो। राष्ट्रपति संविधानको पालनकर्ता, राष्ट्रको सर्वोच्च संस्था, गणतन्त्रको प्रतीक र परिवर्तनको गैरव हो। दलहरु लोकतन्त्रका संवाहक र सञ्चालक भएकाले पार्टी फुटबूल लोकतन्त्रका लागि घातक हुन्छ भन्नेमा राष्ट्रपतिको सदाशय मानाँ भने अन्य पार्टीहरुको विवादमा खोइ त अपवाद मेताउन भए पनि राष्ट्रपतिको उचित र न्यूनतम चासो ? यस्ता गतिविधिकै कारण गणतन्त्रको हर्मान लिईदै छ।

सत्तासँल नेकपाका अध्यक्ष पृष्ठकमल

दहाल प्रचण्डले आँनो पार्टीको एक पक्षलाई प्रतिनिधित्व गर्दै पार्टीका समकक्षी, प्रधानमन्त्री ओलीसमक्ष हालै मात्र प्रस्तुत गरेको २० पृष्ठको १८ बुँदे प्रतिवेदन अब उहाँहरुको आन्तरिक विषय मात्र भएन। त्यसमा प्रस्तै छ, 'वाइड बडी विमान खरिद, सुरक्षण छापाखाना खरिद र सञ्चारमन्त्रीको टेप प्रकरण, यती होलिडॉसँगको अपारदर्शी र शकास्पद कारोबार, यिनी आयातमा घोटाला, कोरोना संक्रमण नियन्त्रणका लागि स्वास्थ्य सामग्री खरिदमा ओल्मी समूहको सॉठगाँठ र अनियमितता, बजेट सार्वजनिक गर्नुअघि अति गोप्य राख्नुपर्ने राजस्वका दरेट परिवर्तनलाई चुहाईर विद्युत्वाट चल्ने गाडी र चकलेट आयातमा अनियमिताजस्ता प्रकरण सार्वजनिक भए। यस्ता प्रकरणमा मुछिएकाहरुको प्रतिरक्षा गरेर क. केपी शर्मा ओलीले भ्रष्टाचारलाई प्रोत्साहन र संरक्षण गर्नुभयो (ऐ. प्रतिवेदन, पृ. १२)।

समुद्र नेपाल सुखी नेपालीको गगनभेदी दुन्दुभी बजाउँदै, 'अब ५० वर्ष सत्तामा अस्ले चिह्नाउनु पनि पर्दैन-' जस्ता दम्भपूर्ण नाराहरुको गीत गाउँदै, रेल, पानीजहाज, भ्युटावर, हरेक नेपालीको आम्दानी पाँच गुणा बढाउने, स्थिरता र सम्बन्धिका, जिउँदै स्वर्ग लैजान भन्याड छालिदिने खालका, पञ्चतन्त्रको कथाका सोम शर्माको सातु व्यापार सम्फाउने आश्वासन र विशाल योजना सुनाउँदै गर्न भएको वर्तमान सरकार महामारीलाई दोष दिएर आफ्ना प्रतिबद्धताबाट भाग्न सक्दैन।

दक्षिण एसियाली मुलुकका सबैजसो कम्युनिस्ट पार्टी यस्तै कारणले आज गम्भीर धक्काको अनुभव गरिरहेको बीच नेकपा त्यैतैर उन्मुख देखिन्छ। भारतको पश्चिम बंगालमा ३४ वर्षदेखिको मार्कसवादी कम्युनिस्ट पार्टीको शासनलाई त्रिप्रामूल करेसाले समाप्त पारेपछि फेरि सत्तामा आउन नसकेको अवस्थामा त्रिपुरा राज्यको २५ वर्षदेखिको मार्कसवादी कम्युनिस्ट पार्टीले समाप्त पान्यो, मानाँ त्याँ मार्कस र माओ शत्रुतापूर्ण प्रतिस्पर्धा गरिरहेका छन्। आज भारतमा कम्युनिस्ट

पार्टी जनस्तरमा पनि खोज्नुपर्ने हालतमा पुगेको छ। संसारभरिका कम्युनिस्टहरुको दशा र दिशा यस्तै-यस्तै देखिन्छ। पहिलो संविधानसभा निर्वाचन ०६४ पछिको अधिकांश अवधि कुनै न कुनै कम्युनिस्ट पार्टीको सरकारले लिएका छन्। १२ वर्षको यस अवधिमा पाँच कम्युनिस्ट नेताहरुले सातपटक आठ वर्ष सरकार चलाइसके। तर, दोषारोपण र सत्तोसराप अन्तै तेस्याएर आजको परिस्थितिबाट उनीहरु

पराकिलो वा अतुलनीय अन्तर छ। तैपनि, काग्रेसको बहुदलीय, बहुसिद्धान्तीय लोकतन्त्रमाथि प्रतिबद्धता, नेपाली समाजको आवश्यकतामन्त्रालाई प्रतिबद्धता, नेपाली काग्रेसको व्यापारिक विभाजन-सम्भालन-सम्बन्धको सहयोगी भएको यथार्थलाई ध्यानमा राखी त्यो पार्टी विभाजित नहोस् भन्ने काग्रेसको चाहना र शुभकामना छ। तत्कालीन एमाले र माओवादीका बीच एकीकरण हुँदा लोकतन्त्रमा प्रतिबद्ध

● ● ●

पहिलो संविधानसभा निर्वाचन ०६४ पछिको अधिकांश अवधि कुनै न कुनै कम्युनिस्ट पार्टीको सरकारले लिएका छन्। १२ वर्षको यस अवधिमा पाँच कम्युनिस्ट नेताहरुले सातपटक आठ वर्ष सरकार चलाइसके। तर, दोषारोपण र सत्तोसराप अन्तै तेस्याएर आजको परिस्थितिबाट उनीहरु भाग्न सक्दैन।

● ● ●

हो, सबै दलभित्र विवादबीच सहमति र एकताको खोजी, अँध्यारोमा कालो बिरालो खोज्ने कामजस्तै निर्धारक प्रयास भइरहेको छ। विधिसंगत प्रक्रिया र पार्टी सुधार सबै पार्टीमा जरुरी छ। यही क्रममा सत्तासँल नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेपाली) भित्र चर्किरहेको सत्तालिप्सा र सिद्धान्तहीन विवाद जनताको जीवन-मरणको संकटका कारण बनेका छन्। दुर्झिताहाइ समर्थनको सरकार आफैमा शक्ति केन्द्रित गर्दै सर्वशक्तिमान बनेर पनि ओली सरकारका पेच-किला खुकुलिएका र लडबडाउने अवस्थामा छ। तर, विशुद्ध स्पमा यो उहाँहरुको आन्तरिक समस्या हो। दुट्टने, फुट्टने र जुट्टने मात्री निरपेक्ष छाँ। कम्युनिस्ट पार्टीसँग नेपाली काग्रेसको आधारभूत दर्शन तथा सिद्धान्त, संगठन-संरचना, अन्य पार्टीलाई हर्ने मापदण्ड आदि महावर्पूर्ण विषयमा एकदमै

रहेको एमालेबाट रक्तपातपूर्ण द्वन्द्वबाट भर्खरै मूलधारको राजनीतिमा आएको एमाओवादीलाई लोकतान्त्रीकरणका लागि सहजकर्ता भूमिका निर्वाह गर्ने र शान्ति सम्भोगप्रति कठिबद्धता, स्थिरता, शान्ति-सुरक्षा, सुशासन, दण्डहीनता तथा भ्रष्टाचारको अन्त्य गर्ने अपेक्षाका साथ सो एकीकरणलाई हामीले स्वागतयोग्य स्पमा लिएको हो। तर, हाम्रो त्यो अपेक्षा निर्धारक साबित भएको छ। एकपटक थक्किसको 'जनताको बहुदलीय जनवाद' (जबज) कि 'एककाइसीं शताब्दीको जनवाद' भन्ने विवाद यथावत छ। शीतयुद्धकालीन जटिल विश्वको अवस्था, छिमेकी मुलुकबीच बढ्दो वैमनस्यता, विवाद र अशान्तिमा सामरिक केन्द्रको स्पमा परिणत हुने जोखिममा वर्तमान नेपाल छ। पार्टीको आन्तरिक किचलो मिलाउन पनि विदेशी राजदूतको अस्वाभाविक दौडधुपले तत्कालीन

एकता स्वचालित नभएर सञ्चालित थियो भन्ने यथार्थलाई प्रदर्शित गर्दै छ। त्यसैले संविधान र लोकतन्त्रको चीरहरण भइरहँदा पनि नेपाली काग्रेस अब महाभारतमा दुर्घार्थन-सम्भाला लाचार सभासदजस्तो मूकदर्शक बसिरहन हुँदैन र सक्दैन। सत्तासँल नेकपाको वर्तमान भगडालाई प्रतिसले सिद्धान्तभन्दा स्वार्थकेन्द्रित र सत्तासंघर्ष मानेको छ। लोकतन्त्रवादी भएकाले हामी चाहन्छौं, जनादेशलाई लत्याएर सत्ताका लागि सिद्धान्तहीन स्पले कुनै पनि दल विभाजित नहोस्। त्यसैले सरकार रितर बनेस् र पाँच वर्षका लागि उसले पाएको मतादेशको सम्मान गरोस्। पाँच वर्षका लागि प्रतिवक्षको भूमिकाको जनादेश पाएको वास्तविकतामा हामी दृढ छौं। यसैबीच, प्रधानमन्त्री ओलीजी र काग्रेसका सभापति शेरबहानुर देउवाजीबीचको भेटघाटले काग्रेस सत्तामा सामेल हुने चर्चा व्यापक हुन पुग्यो। प्रधानमन्त्री र

दुई तिहाइको सरकार सुशासनमा असफल

— उपेन्द्र भा

आफै पार्टी नेकपामित्र प्रचण्डले तत्कालिन एमालेका शीर्षक असन्तुष्ट नेताहरूलाई बटुली प्रधानमन्त्री कोपी शर्मा ओलेलाई र पार्टी दुवै ठाउँबाट राजनामा दिन ओलीमाथि दबाव बढाउने असफल प्रयास गर्दा ओलीको तरिका दाउपेचले प्रचण्डलाई एकलै बनाई दिएको छ।

बामदेव, भीम रावल तथा भफलानथ खनालले जागिर पाएर प्रचण्डको क्रान्तिकारी अभियानलाई परिचयाग गरेपछि प्रचण्डको अवस्था त्यसी दयनीय भएको छ। मन्त्री मण्डल पुनर्गठन, राजदूत नियुक्ति तथा अन्य महत्वपूर्ण जागिरमा नियुक्तिको लाई प्रचण्डसंगको छलफलको प्रधानमन्त्री ओलीले कुनै आवश्यकता नै बुझेन नेकपामित्र प्रचण्ड नेतृत्वक अन्तर्संघर्ष समाप्त नमएपनि कमजोर अवस्थामा गएको बुझिन्छ।

माओवादीको शान्तिपूर्ण अवतरणदेखि नै केपी शर्मा ओली यिनको व्यवस्थापनमा सक्रिय बनेको थियो। संविधान सभाको पहिलो चुनावमा माओवादीले २३१ सीट त्याएर सबैलाई चकित हुत्याएको थियो। माओवादीको विशाल आकृति देखेर राज्यमा राखिए गर्ने नेकपा एमाले र नेपाली कॉम्प्रेस दुवै डराए। यता मधेशी दलहरूले पनि ८३ सीट पाउँदा परिवर्तनकारी शक्तिहरूको बहुमत देखिएबाट यथार्थितिवादी दुवै पार्टी डाराए शक्तिकेन्द्र धाउन थाले। नेपालमा कम्प्युनिट शक्ति संविधान सभामा ६२ प्रतिशत भएको कुराले र चीनको यस पार्टीसंग प्रत्यक्ष सम्बन्ध भएको कुराले खासगरि भारत चितामा पन्यो।

त्यसबेला भारतमा कॉम्प्रेस आईको सरकार थियो। कॉम्प्रेस सरकारसंग ओलीको गहिरो नाता रहेको सर्वविदित छ। पहिलो संविधान सभालाई परिणाममुखी हुन नदिन र अर्को नयाँ जनादेश लिन चुनावको घोषणा गराउने रणनीति तय भएर सोही निर्देशनको आधारमा पहिलो संविधान सभामा खेलहरू शुरू भएको थियो। प्रचण्ड युद्ध गर्न रणकौशलमा महारथ हासिल गरेको थियो भने ओली राज्यसत्ताको तिकडमी राजनीतिमा पारगत गुरु खेलाडी थिए।

आइनो साँचिक मदमा मदमस्त प्रचण्ड पहिलो संविधान सभामा उनको विरोधमा भई रहेको षडयन्त्रको आभास पनि पाएन। निर्देशित रणनीति अनुसार राजनीतिक गतिरोध खडा गरेर पहिलो संविधान सभाको बिना निर्कषण अन्त गराई संविधान सभाको दोश्रो जनादेश लिने चुनावको घोषणा गरियो। निर्देशन अनुसार संविधान सभाको दोश्रो बडो चमत्कारी चुनाव गराइयो र लोकतान्त्रिक शक्तिलाई शिखरमा पुऱ्याएर माओवादीलाई सागो आकारको तेश्रो शक्तिमा स्थापित गन्यो। नेपाली कॉम्प्रेस पहिलो र एमाले दोश्रो शक्ति बनाएर परिवर्तनकारी शक्तिलाई उपस्थितिको लागि राखि दिएर संविधान सभाको सम्पूर्ण स्वामित्व पहिलो दोश्रो शक्तिलाई सुमियो। त्यतिबेला भारतमा कॉम्प्रेसआईको सरकार थियो। परिवर्तनकारी शक्तिलाई बाहिर निकालेर शासकवर्ग (नेपाली कॉम्प्रेस र एमाले) लाई संविधान सभाको निर्णयक भूमिका दिएपछि संघीय प्रणालीको विकृत स्वरूपबाट अधिकारावादीहरू त्यसै असन्तुष्ट भए। संविधान सभाले नेपालमा शान्ति कायम गर्ने अभिभास पूरा गर्न सकेन। जन अपेक्षालाई उपेक्षा गरि शासकवर्गको हितमा प्रयोग हुने गरि संविधानको

संघीय ढाँचा तयार पारि जनताको कडा विरोधमा नै संविधानको घोषणा गरियो। यस कार्यमा नेपाली कॉम्प्रेस, एमाले र माओवादी सबै एक ढिका थिए। संविधान घोषणाको विरुद्धमा व्येश ले पहिले शान्तिपूर्ण आन्दोलन र त्यसपछि नाकावन्दी आन्दोलन शुरू गन्यो। असलामा भारतको चर्का विरोध भयो भने उनको एक चीन नीतिको माला उतारेर फ्याँकि दिने अस्त्र नै काफी छ। भारतको अयोध्या र रामलाई नेपाल त्याउन कुनै बाधाले छेकेन भने चीनको त्यो माला फॉक्न कति बेर लाग्ना ओलीलाई थाहा छ, विश्वयुद्धबाहेक नेपालाई कुनै शक्तिलाई पहिले खतरा छैन। अरुले पराष्ट्र सम्बन्धको मर्यादा मिचैर कसैसंग केही गर्न सकेन। ओली पहिलो प्रधानमन्त्री हो जसले यो मर्यादा तोडेर भरपूर लाभ उठायो र कुनै खतराको सामना गर्नु परेन।

युद्धकाता हिरोको रूपमा अवतरित प्रचण्डले एमालेको अस्तित्व नै छैन भनेर दावा गरेको थियो। तर एमालेको ओलीको साजिशमा परेको प्रचण्ड न त भारतसंग नै सम्बन्ध सुधार्न सक्यो न चीनसंग नै अमेरिकाले त आतकवादी सूचीबाट नाम पनि हटाएको छैन। माइक्रो मैनेजमेन्टको अस्त्रबाट ओलीले प्रचण्डलाई काट्दै शक्तिहीन बनाएर आफ्नो खोरमा प्रभावहीन गरि राखेको कुरा कति लज्जास्पद हो। (मधेश दर्पण)

हार्दिक समवेदना

स्व. कीर्ति कुमार जोशी

विगत लामो समयदेखि यस साल्टटेडिङ कर्पोरेशन लिमिडेटको सञ्चालक समितिको सदस्य रहनुभएका कीर्ति कुमार जोशीको २०७७ मंसिर ९ गते उपचारको क्रममा ७५ वर्षको उमेरमा भएको असमाहित निधनले हार्मीलाई मर्माहित बनाएको छ। यस दुःखद घटीमा शोक सञ्चित परिवारजनमा गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दै दिवंगत आत्माको विर शान्तिको कामना गर्दछौं।

उर्मिला श्रेष्ठ
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत
तथा

साल्टटेडिङ कर्पोरेशन लिमिडेट परिवार

फ्रान्समा राजा लुइस चौधौरी मै स्टेट दुवै भन्ने। यहाँ पियन, खरदारदेखि सविवेसम, चुनसुकै पार्टीको कार्यकर्तादेखि नेतासम्म त्यसै अहंकारमा छन्।

नेपाली कॉम्प्रेस भारतको भवानीपुरको भीडबाट २००३ मा जन्मिएको हो र आज पनि असनको भीडभाडजस्तै अलमलिइरहेको छ। २००६ साल वैशाख ९ गते कलकत्ताको श्यामबजारमा पुष्पलालसमेत ४ जनाले गठन गरेको कम्प्युनिट पार्टी विचारको सैद्धान्तिक उद्देश्यबाट भड्किएर कम्प्युन्यालिष्ट, कमाउनिष्टमा बरालिएको छ। सत्ताबाट राजतन्त्र त किनारा लाग्यो, राजतन्त्र र हिन्दुराष्ट्रको मुद्दा किनारा लागेको छैन। कसको दबावले हडबडामा गडबढ गरियो, गडबढले सुशासन त्याएन ? खोजीको विषय हो।

निर्क्षण के हो भने नेपालीत्व बचाउने हो भने एउटा जंगे त चाहियो चाहियो। न नेपाल खोरियो हो, न नेपाली कसैका कमैया, कमारा, हली हुन्। म जनताको सेवक बन्नु भन्ने जंगे आजको आवश्यकता हो। लोकतन्त्रको नाममा जुन अधिनायकत्व, जुन परिवरावाद, जुन माफियातन्त्र चलेको छ, त्यसको खारेजी नहुने हो।

भने नेपाल असफल हुने पक्का भो। समानता सर्वमान्य सर्त हो। जसलाई जाता पायो उत्ते पेने, ठेले, धोने, थिन्ने, निचोरे, मार्न तन्त्र लोकतन्त्र हुनसक्दैन। कानुन कुल्यने नेता र तिनका तलुवाचाट तालुकदारहरू बलियो हुनु भनेको डरलाग्दो जहाँनियाँ शासन हो। अधिनायकवादको आधारभूमि भनेको यही हो। यसको अवतरण रोकैपर्छ।

व्यक्ति श्री ३ बन्न हुँदैन, फर्मान शासन लोकपद्धति हुनसक्दैन, अयोग्य र असक्षम शासक बन्नु, अलोकतन्त्र हो। लोकतन्त्रको सुन्दरता भनेको बहस, बाद प्रतिवाद, आलोचना, शुद्धता र शुद्धिकरण हो। म नै सर्वसर्वाहुँ, म नै कानुनभन्दा माथि छु भन्ने खालको शासन लोकतन्त्र होइन, श्री ३ भन्न डरलाग्दो श्री ६ को शासन हुन्छ।

वर्तमान नेपालको आवश्यकता देशभक्त शासन व्यवस्था हो। ०४६ सालपछि सप्ताह देखाएर र भ्रम छर्रे देशलाई नयाँ पागलखाना बनाइयो। जनतालाई सर्वै भुक्याउन सकिदैन, सत्य यही हो। सत्य के पनि हो भने बेनिभोलेन्ट नेताले मात्र जनताको आकाङ्क्षामा खरो उत्रन सक्छ। नेपाली एकता र राष्ट्रियता जगेन्ना गर्नका लागि एउटा जंगे त चाहियो, चाहियो।

खेलकुद

रियल विजयी, लिभरपुल घरमै पराजित

इडेन हाजार्डले गोल गरेपछि स्पेनिस क्लब रियल मङ्गिल्डले व्याम्पियन्स लिंगको समूह चरणमा इन्टर मिलानलाई पराजित गरेको छ भने इंग्लिस क्लब लिभरपुल भने घरमै एटलान्टासँग पराजित भएको छ। बुधबार राति भएको खेलमा रियलले इन्टरलाई २-० ले हराउँदा लिभरपुल पनि एटलान्टासँग २-० ले नै पराजित भयो। पहिलो दुई खेलमा जित हात पार्न नसकेको रियलले इन्टरविरुद्ध लगातार दोस्रो जित हात पार्दै समूहमा दोस्रो जित हात पार्दै र डोस्रो जित हासिल गरेको हो। इन्टरको मैदानमा भएको खेलमा रियलका लागि इडेन हाजार्डले एक गोल गरे भने अर्को गोल उपहार पाएको थियो।

इन्टरले एक गोल आत्मघाती गर्दा अर्को गोल पेनाल्टीमा व्यहोरेको थियो। यस्तै एक खेलाडी रातो कार्ड पाउँदै मैदानबाट बाहिरिएका थिए। खेलको सातौ मिनेटमै हाजार्डले पेनाल्टीमा गोल गोल गर्दै रियललाई अग्रता दिलाएका थिए। इन्टरका निकोलो बारेलाले नाचो फर्नान्डेजलाई फाउल गरेपछि रियलले पेनाल्टी पाएको थियो। ३३३३ मिनेटमा अर्टुरो मिदाल रातो कार्ड पाउँदै मैदानबाट बाहिरिएका थिए। ३३३३ मिनेटमा अर्टुरो मिदाल रातो कार्ड पाउँदै पूर्व खेलाडी अचक हाकीली आत्मघाती गोल गरेपछि रियलले अग्रता दोब्बर पारेको थियो। जितपछि रियल ४ खेलबाट ७ अंक जोडै दोस्रो स्थानमा छ। समान खेलबाट ८ अंक जोडेको जर्मन क्लब बोर्सिया मोन्चेनगलाबाच शीर्ष स्थानमा छ। मोन्चेनगलाबाचले बुधबार राति नै सख्त र डोनेस्कलाई ४-० ले हारायो। इन्टर भने २ अंकसहित चौथो स्थानमा छ।

नेकपा...

गरिरहेका छन् । पार्टीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले तत्कालिन नेकपारित्र रहेका गुट उपगुटहरू भित्र खेलेर आफू प्रधानमन्त्री बन्न चाहिरेको आरोप ओली पक्षले लगाउँदै आएको छ । दाहाल र पार्टीका वरिष्ठ नेता माधव नेपाल सहितका केही नेताहरूले जसरी भएपनि ओलीलाई दुई पद मध्येका एक पद छोड्न दबाब सिर्जना गरिरहेका भएपनि उनीहरू सम्बैधानिक बाटो छाडेर संविधानले परिकल्पना नै नगरेको बाटो अवलम्बन गर्न किन उद्दत रहेका छन् ? भन्ने पश्चान समेत उठेको छ ।

नेकपाको सचिवालय स्थायी कमिटी र केन्द्रीय समितिको निर्णयको कुनै अर्धे

रहँदैन | प्रधानमन्त्री बनाउने निर्णय र
फिर्ता बोलाउने निर्णय गरिएपनि संसदीय
दलको नेता चुनुपर्ने सम्बैधानिक व्यवस्था
रहेकोले यदि केपी ओलीलाई प्रधानमन्त्रीबाट
हटाउने हो भने उनलाई संसदीय दलबाट
हटाउन सक्नुपर्दछ । संसदीय दलले नयाँ
नेता बहुमतको आधारमा चुनेको खण्डमा
ओली प्रधानमन्त्री पदमा बसिरहन सक्ने
अवस्था नरहेकोले अब प्रधानमन्त्री वा दाहाल
नेपाल पक्षले संसदीय दलको बैठकबाटै
प्रधानमन्त्रीलाई आफ्नो पक्षमा बहुमत सापेत
गराउन बाध्य पार्न सक्ने सम्भावना रहँदा
रहँदै कोठे बैठकहस्ताट राजिनामा देऊ भन्नु
गलत कार्य हो । आफूमाथि आफैन पार्टीका
अध्यक्ष सहितका केही नेताहरूले सगीन आरोप

लगाएका हुनाले प्रधानमन्त्री ओली स्वयमले फेरी एकपटक संसदीय दलमै बहुमत सावित गराउन सक्छु भनेर संसदीय दलको बैठकबाटै आफूलाई बहुमत पुऱ्याउने मार्ग अपनाएको खण्डमा अहिले नेकपाभित्र देखिएको विवादको साम्य हुन सक्छ । संघीय संसदमा भण्डै दुई तिहाई मत रहेको सरकारको नेतृत्व गरेको प्रधानमन्त्रीलाई अपमानजनक ढाँगले कोठे बैठकहस्ताट हटाउन खोज्नुले पछि आउने प्रधानमन्त्रीहरूले समेत त्यस्ते समस्या भोग्नुपर्न अवस्था आउन सक्ने भएकाले दुवै पक्षले सम्वैधानिक मार्ग अपनाएर आ आफ् नो मार्गलाई प्रस्तुत गर्न सकेमात्र संविधानको पालना हुन सक्छ यदि होइन भने संविधान कागजको खोस्टो सरह हुनेछ ।

दहाल-नेपाल...

गरी पार्टीका तल्लो तहमा पठाईसकेका छन् । पार्टीको विधान र सहमति भएअनुसार दुवै अध्यक्षको सहमतिमा मात्र प्रस्तावहरू पेश गर्ने सकिने उल्लेख भएपनि दाहालले एकलौटी रूपमा प्रस्ताव पेश गरेका र त्यसलाई ओली पक्षले त्यो प्रस्ताव प्रस्तावका रूपमा नभएर आरोपपत्रका रूपमा लिएको हुनाले पार्टीभित्रको द्वन्द्व अफ बढेको र त्यही कारण झण्डे १५ दिन देखि ओली दाहालबीचमा कुनै सम्चाद समेत हुन नसकेको अवस्था विद्यमान रहेको छ । पार्टीका तल्लो तहका नेताहरू दुवै पक्षलाई एके ताँडमाल्याउन प्रयासरत रहेपनि दुवै पक्षमा रहेका

केही नेताहस्कै कारण त्यसो हुन सकिरहेको
छैन । नेकपाको विधान अनुसार बहुमत र
अल्पमतका आधारमा कुनै निर्णय नभई दुवै
अध्यक्षको सहमतिमा मात्र निर्णय गरिने उल्लेख
गरिएको भएपनि दाहाल पक्षले प्रधानमन्त्री
माथि विभिन्न आरोप लगाउँदै प्रस्तावका रूपमा
प्रस्ताव सचिवालयमा दर्ता गराएपछि उक्त
प्रस्तावलाई काउन्टर दिने प्रधानमन्त्रीले समेत
अर्को प्रस्ताव तयारी गरि भोली १३ गते बस्ने
भनिएको सचिवालय बैठकमा पेश गर्ने तयारी
गरिरहनुपर्यन्तको नेकपाको आन्तरिक द्वन्द्वले
सहज रूपमा निकास पाउन सक्ने सम्भावना
न्यून रहेको छ ।

सचिवालयमा दर्ता गर्ने काउन्टर प्रस्तावमा अर्का अध्यक्षले अहिलेसम्म गरेका काम कारबाही सरकारमाथि दिएको दबाबहरूका विषयहरू समेत उल्लेख हुने भएपछि दुवै अध्यक्षहरूको पोल खोलाखोल हुने भएको छ । कम्प्युनिष्ट पार्टीमा फलामको अनुसाशासन हुन्छ भन्ने गरिएपनि अहिले दुवै अध्यक्षले आ आफ्नो डम्प्यु बजाउनु र अध्यक्ष र वरिष्ठ नेताहरू मिलेर आफ्नै पार्टीका पहिलो नम्बरका अध्यक्षहरूमाथि संगीन आरोपहरू लगाउँदै प्रस्तावकै रूपमा त्यसलाई पेश गर्दै त्यस्तो प्रस्तावलाई छपाईनै गरेर तल्लो कमिटीहरूमा समेत पठाइएनुले प्रमाणि हुन्छ नेकपा विभाजनको डिलमा रहेको छ भनेर ।

पार्टी...

नुपर्ने बताइसकेका हुनाले आरोपको समर्थन गर्ने पार्टीका वरिष्ठ नेता माधव नेपाल, भफलनाथ खनाल, उपाध्यक्ष वामदेव गौतम र प्रवक्ता नारायणकाजी श्रेष्ठमाथि समेत नैतिक दबाब परेका छन् । केही दिन पहिला आफ्नो गृहजिल्ला पुगेर उपाध्यक्ष गौतमले आफू दुवै युट्टमा नरहेको र आफूलाई दुवै युट्ले आ आफ्नो कित्तामा राखेको भन्दै आफू पार्टी एकतामा रहेको बताएपछि दाहाल युट्टम गौतमप्रति आक्रोशित भएको छ । पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री ओलीले दाहालले लगाएका आरोपको बुँदागत उत्तर दिने भएका छन् । अहिलेसम्म दाहालको गतिविधि र कतिपय गोप्य भनिएका विषयहरू समेत सार्वजनिक

गर्न रणनीतिमा ओली लागेका हुनाले दाहाल पक्षीय नेताहरूमा छटपटी सुरु भएको छ । त्यही भएर उपाध्यक्ष गौतमले आफू दुवै गुटको पक्षमा नरहेको प्रष्टीकरण जिल्लामा पुगेर दिएका छन् । सामान्यतया एउटा अध्यक्षले अर्को अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्रीमाथि आरोपै आरोप लगाएर सचिवालय बैठकमै प्रस्ताव पेश गर्नुलाई कुनै हालतमा पनि समर्थन गर्न सकिन्दैन। त्यसैले भन्न सकिन्छ अध्यक्ष दाहालले अराजनैतिक चरित्र प्रदर्शन गर्नुभएको हो । एक स्थायी कमिटीका सदस्यले बताए ।

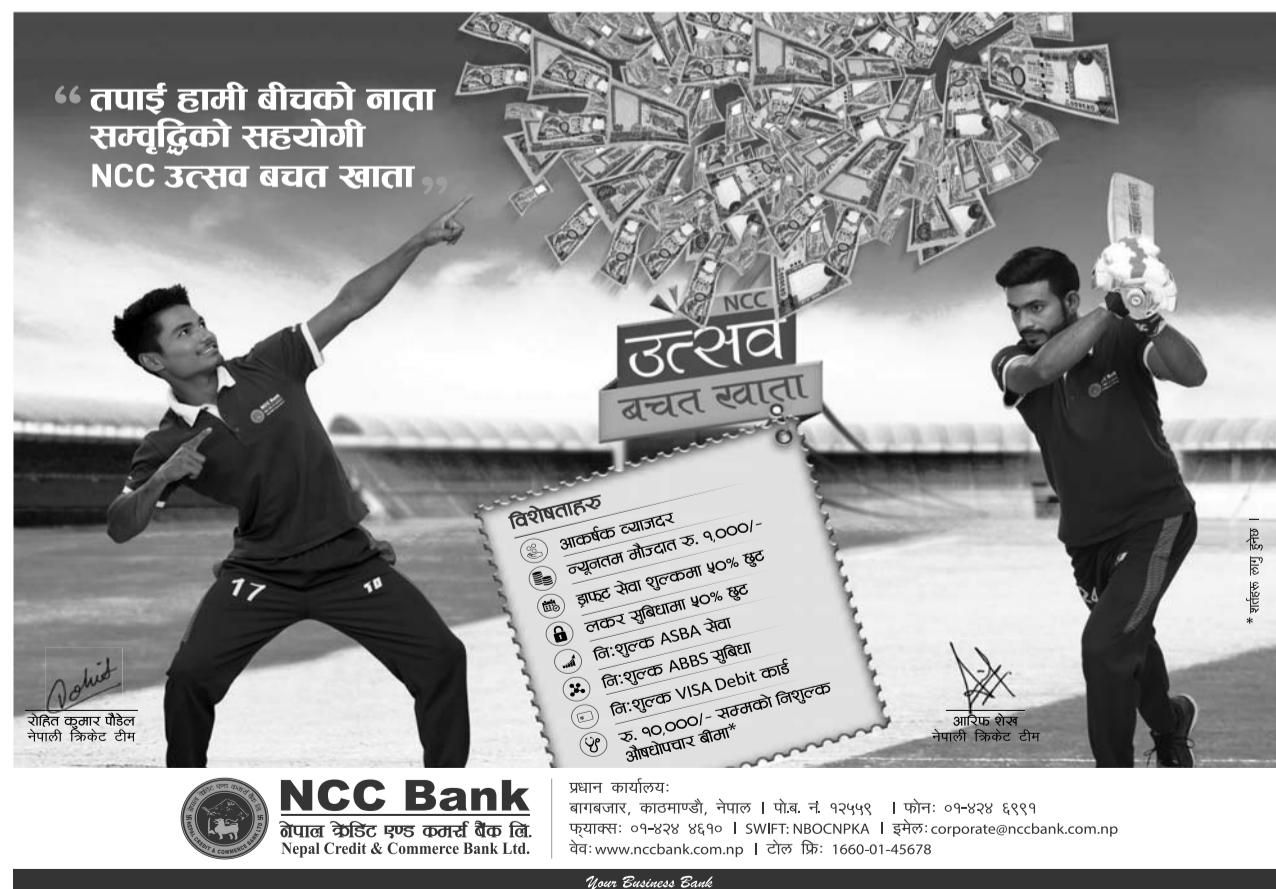
रोकिन्छ । तर अध्यक्ष दाहाल कुनै हालतमा पनि आफ्नो प्रस्ताव फिर्ता नलिने अडानमा रहेको उनी निकट एक स्थायी समितिका सदस्यले बताएका हुनाले अब दुवै अध्यक्षहरूले अहिलेसम्म गरेका कर्तुहरूका भाडाफोर उनीहरूले नै गर्न भएका छन् । दाहालले आफ्नो प्रस्तावमा माधव नेपालसहितका बहुमत सदस्यहरूको समर्थन रहेकोले प्रस्ताव फिर्ता नहुने भन्दै सो आरोपपत्रलाई ७७ वटै जिल्ला कमिटी र आफू पक्षीय नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई छपाई गरेर वितरण गरिनुले प्रष्ट हुन्छ दाहाल पार्टी विभाजन नै गराउने पक्षमा रहेका छन् । के पार्टी विभाजन गराउन अब पूर्व एमालेका नेताहरू नेपाल, गौतम, खनालले दाहाललाई साथ देलाउन त ?

ਦੁੱਇ ਅਧਿਕਾਰੀ

भोली मंसिर १३ गते अर्को बैठक बस्ने निर्णय गर्दै प्रधानमन्त्री ओलीलाई सोही बैठकमा आफू नो प्रस्ताव राख्नु अनुमति दिएको थियो । पार्टी अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री ओलीको जीवनमा दाहालले लगाएको जस्तो गम्भीर आरोप सायद आजसम्म लागेको थिएन होला । पार्टीका अध्यक्ष दाहालले बहुमतका आधारमा अब निर्णय लिईने भन्दै आफ्नो पक्षमा सविवालय स्थायी कमिटी र केन्द्रीय समितिमा समेत बहुमत रहेकोले आपूले अर्का अध्यक्ष ओलमिथि लगाएको आरोपत्र कुनै सर्तमा पनि फिर्ता नलिने बहुमतको निर्णयले जे निर्णय गर्दछ त्यरैअनुसार आपू अधि बढने भन्दै ओलीमाथि लगाइएको आरोपपत्रलाई मुलकभरमै पुऱ्याउने

भएपछि हिजोसम्म दाहाललाई सहयोग र समर्थन गर्दै आउनुभएका पार्टीका वरिष्ठ नेता माधव नेपाल दाहालसँग रुप्त बन्नुभएको छ । दाहाल तत्कालिन नेकपा एमालेभित्र रहेका गुट उपग्रुहहरू भित्र खेलेर आफ्नो स्वार्थ पूरा गराउने प्रयासमा लाग्नु भएकाले कहिले कसलाई लडाउने कहिले कसलाई उचाल्ने गर्दै आउनुभएकोमा अहिले सचिवालयमा प्रस्तुत गरिएको दाहालको आरोपपत्रलाई पार्टीको सबै तहका संगठनहरूमा पुऱ्याउनु भएकोमा नेता नेपाल रुप्त बन्नु भएको र दाहालले तिनै नेपालसहितका अन्य केही नेताहरूको सहयोगमा पार्टी विभाजन गराउने खेल खेलेको आरोप लाग्दै आएकोमा नेपाल पक्ष अब दाहाल गुटलाई साथ नदिने पक्षमा पुगेको एक स्थायी समितिका सदस्यले बताएका छन् ।

रक्तपात...
सहभागी छन् । बिविधतामा एकताको यो अपूर्व
जुलुसले खोजेको शान्ति, समृद्धि र समानता
हो । असमानता भएकै कारणले गर्दा राजनीतिक
परिवर्तन फेल भयो । संविधानले काम गर्न
सकेन । संवैधानिक संकट आइसकेकाले अब
परिवर्तन करेसँगै रोकेर रोक्न सक्दैन ।

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र घडाल • कार्यालय : बटनगर, काठमाडौं • फोन : ८७००२९५, मो. : ९८१२५४८८५ • ईमेल : abhiyanweekly40@gmail.com • मुद्रण : सनजाभा प्रिण्टिंग प्रेस, बागबजार